

Кафедра фізичної географії та геоекології

з навчальної роботи

« 27 » вересня 2025 року

для студентів

блок дисциплін «Відновлення довкілля для екосистемних послуг»

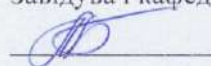
іспит

Розробник: Людмила БІЛОУС, завідувач кафедри фізичної географії та
геоекології, кандидат географічних наук, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

«26» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

доц. Людмила БІЛОУС

Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Н. Корогода доц. Наталія КОРОГОДА

«27» серпня 2025 р.

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області геоекології маркетингу й відновлення екосистемних послуг або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.

2. Попередні вимоги до успішного опанування курсу:

Успішне опанування дисциплін «Метеорологія», «Гідрологія», «Біогеографія», «Геоморфологія», «Ґрунтознавство», «Геоекологічні засади відновлення довкілля та маркетингу екосистемних послуг», «Ландшафтознавство», «Основи гідрогеології, інженерної та екологічної геології» тощо.

1. *Знати* ключові положення ландшафтознавства та ландшафтної екології, фізико-географічних наук.
2. *Вміти* визначати принципи і фактори ландшафтної та антропогенно зумовленої диференціації земної поверхні, системи таксономічних одиниць регіональних й типологічних ландшафтних комплексів.
3. *Розуміти* наслідки антропогенного впливу на сучасні ландшафти, особливості ландшафтного підходу в оптимізації взаємодії природи і суспільства.
4. *Вміти* застосовувати методи ландшафтного аналізу територій.
5. *Володіти* навичками ландшафтознавчого картографування.

3. Анотація навчальної дисципліни.

В межах дисципліни «Основи ландшафтної архітектури та дизайн довкілля» опановується коло теоретичних та прикладних питань сучасної естетики ландшафту, передусім тих, що стосуються досліджень естетичного впорядкування середовища існування людини.

Розглядаються особливості стану, структури, динаміки та розвитку сучасних ландшафтів, що відображаються у їх зовнішньому вигляді, вплив естетичних властивостей та якостей довкілля на людину, особливості сприйняття людиною середовища, в якому вона перебуває, методи і методика естетичного впорядкування ландшафту тощо.

Аналізуються теоретико-методичні засади прийняття дизайнерсько-географічних рішень в ландшафті в зв'язку з його естетичною привабливістю.

4. Завдання вивчення дисципліни. У результаті опанування дисципліни студенти повинні набути такі загальні та фахові компетентності:

- ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній

системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК09. Здатність працювати в команді.
- ФК04. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.
- ФК07. Здатність проводити моніторинг природних процесів.
- ФК11. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.
- ФК13. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.
- ФК17. Оцінювати та прогнозувати стан геосистем в умовах зростаючого антропогенного тиску.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	зміст, завдання і функції естетики ландшафту архітектури та дизайну довкілля	лекція, практичне заняття, самостійна робота	усне опитування (пояснення основних понять та методів), тестування (не менше 60% правильних відповідей), контрольні роботи (виконання та захист усього комплексу робіт), іспит (не менше 60% максимальної кількості відведених балів)	5%
1.2	особливості застосування ландшафтного підходу в оптимізації взаємодії природи і суспільства, зокрема, в сфері естетичного впорядкування територій	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%
1.3	основні принципи озеленення і благоустрою територій	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%
1.4.	основні засоби композиції (образ, форма, об'єм, масштаб, пропорції, колір, тінь, світло, відкритий/закритий простір тощо)	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%
1.5	основні закони і прийоми побудови ландшафтно-архітектурних композицій	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%
1.6	номенклатура об'єктів ландшафтного дизайну	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%
1.7	зміст і склад проектів благоустрою територій	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%

1.8	алгоритм виконання проектних робіт і розділи проекту в ландшафтному проектуванні	лекція, практичне заняття, самостійна робота		5%
2.1	аналізувати фізіономічні властивості ландшафту, які визначають його естетичні якості	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота	усне опитування (пояснення основних понять та методів), тестування (не менше 60% правильних відповідей), контрольні роботи (виконання та захист усього комплексу робіт), іспит (не менше 60% максимальної кількості відведених балів)	до 40%
2.2	виконувати естетичне оцінювання краєвидів	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота		
2.3	розробляти оглядові маршрути із застосуванням результатів ландшафтно-естетичних досліджень території	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота		
2.4	виконувати інвентаризацію ділянки проектування	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота		
2.5	зонувати територію проектування і формувати відповідні композиції в кожній зоні	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота		
2.6	розробити проект благоустрою, озелення і ландшафтного оформлення приватної, міської чи заміської території, виходячи з комплексу екологічних, функціональних і естетичних вимог	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота		
2.7	оформляти проектну документацію і складати кошториси робіт	практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота		

3	здатність до командної роботи і міжособистісної комунікації в процесі ландшафтного і ландшафтно-естетичного аналізу за допомогою ГІС-інструментарію та пошуку компромісних рішень	<i>практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота</i>	усне бліц-опитування (пояснення основних понять та методів), тестування (не менше 60% правильних відповідей), контрольні роботи (виконання та захист усього комплексу робіт), іспит (не менше 60% максимальної кількості відведених балів)	до 10%
автономність та відповідальність: продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення чи надані пропозиції/рекомендації, які можуть впливати на якість виконання робіт в цілому чи окремих їх складових, зокрема при				
4	аналізі передумов естетичного стану ландшафту та прийнятті рішень в зв'язку з пізнанням та конструктивним використанням інформації для організації простору буття; розумінні значення достовірної інформації про естетику ландшафту в прийнятті управлінських рішень, зокрема в ландшафтному дизайні	<i>практичне заняття, аналітична робота, самостійна робота</i>	усне бліц-опитування (пояснення основних понять та методів), тестування (не менше 60% правильних відповідей), контрольні роботи (виконання та захист усього комплексу робіт), іспит (не менше 60% максимальної кількості відведених балів)	до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3	4
1. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення, зокрема й щодо організації екосистемних послуг (ПР13).											+					+	+
2. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій в галузі наук про Землю, геоєкології, організації екосистемних послуг (ПР14).												+	+	+	+		
3. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля, природокористування, організації екосистемних послуг (ПР16)	+	+	+	+	+	+	+	+								+	+
4. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів (ПР18).									+	+		+				+	
5. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень (ПР19).									+	+		+				+	

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами опитування, тестування, написання контрольних робіт та виконання практичних робіт.

Питома вага результатів навчання за освітнім компонентом у підсумковій оцінці за умови опанування складових на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1 – 1.8 (знання)** – до 5% за кожен;
- результати навчання – **2.1 – 2.7 (вміння)** - до 40%;
- результати навчання – **3 (комунікація)** - до 10%;
- результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** - до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Заняття проводять у вигляді лекцій та практичних занять. Завершується дисципліна іспитом.

- **семестрове оцінювання:** кількість балів, що отримує студент протягом семестру, є сумою балів, що були отримані при оцінюванні виступів на практичних заняттях, опитуванні, тестуванні та написанні контрольних робіт.

Організація оцінювання: опитування у тестовій та письмовій формі проводиться після завершення викладання кожної теми. Практичні заняття проводяться відповідно до графіка їх проведення. Студенти, які отримали за контрольну роботу меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗЧ1		ЗЧ2	
	Min. – 18 балів	Max. – 30 балів	Min. – 18 балів	Max. – 30 балів
Опитування	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
Практичні заняття	«2» x 5 = 10	«3» x 15 = 15	«2» x 5 = 10	«3» x 15 = 15
Контрольна робота *	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент.				
1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань.				
* – усі контрольні роботи (КР) мають розрахунково-аналітичний характер				

- **умови допуску до іспиту:** рекомендований мінімум для допуску – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску є написання рефератів по питаннях пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

- **підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі.** Максимальна кількість балів на іспиті – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на залік*).

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовна частина1	Змістовна частина2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	Самостійна робота
Змістовна частина 1.				
«Ландшафт як об'єкт ландшафтної архітектури та дизайну довкілля»				
1	Тема 1. Предмет та завдання ландшафтної архітектури й дизайну довкілля	2	4	5
2	Тема 2. Ландшафт як об'єкт ландшафтної архітектури	2	4	10
3	Тема 3. Ландшафтні смаки людини та суспільства	4	6	10
4	Тема 4. Законодавство про охорону та відновлення естетичних якостей ландшафтів	4	4	5
Всього за ЗЧ1		12	18	30
Змістовна частина 2. «Естетичне впорядкування ландшафту»				
5	Тема 5. Методи ландшафтно-естетичних досліджень. Програмні технології ландшафтної архітектури та дизайну	4	8	10
6	Тема 6. Ландшафтно-естетичні ресурси України	4	4	10
7	Тема 7. Прикладне значення ландшафтно-естетичних досліджень	4	4	10
8	Тема 8. Ландшафтний дизайн та ландшафтне проектування	4	8	18
Всього за ЗЧ2		16	24	48
РАЗОМ		28	42	78

Загальний обсяг – 72 год., в тому числі:

лекцій – 28 год.; практичних – 42 год.; консультацій - 2 год.

Самостійна робота – 78 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. **Bilous, L.**, Samoilenko, V., Shyshchenko, P., & Havrylenko, O. (2021). GIS in landscape architecture and design. European Association of Geoscientists & Engineers. Conference Proceedings, XIV International Scientific Conference «Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment», May 2021, Volume 2021: 1–7: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.20215521034>
2. **Білоус Л.Ф.**, Самойленко В.М. Геопросторовий аналіз: монографія. Київ: ТОВ «ДІА», 2026. 249 с. ISBN 978-617-7785-92-6
3. Самойленко Віктор, **Білоус Людмила**. Проектування геоінформаційних систем: підручник (електронна версія, англ. і укр.). Київ: Ніка-Центр, 2024. 254 с. ISBN 978-966-521-258-4
4. **L. Bilous**, O. Havrylenko & A. Slipchuk (2025) Transboundary Cooperation for Landscape Planning and Environmental Monitoring. European Association of Geoscientists & Engineers. Conference Proceedings, XVIII International Scientific Conference «Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment», Apr. 2025, Volume 2025: 1-5: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.2025510200>
5. Bourassa S.C. The Aesthetics of Landscape. London and New York: Belhaven Press, 1991. 346 p.
6. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: Монографія: У 2-х томах. Київ : ВПЦ «Київський університет». Т. 1. 2005. 431с.; Т. 2. 2005. 504 с.
7. Гродзинський М.Д., Михайленко О.В. Естетика ландшафту: навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2005. 183 с.
8. Європейська ландшафтна конвенція. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_154
9. Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–ХІІ Про охорону навколишнього природного середовища // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст. 546. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20охорону%20навколишнього%20природного%20середовища>
10. Методи дослідження сприйняття людиною ландшафту // Методи геоєкологічних досліджень: Навчальний посібник / За ред. М.Д.Гродзинського та П.Г. Шищенка. Київ : ВЦ «Київський університет», 1999. С. 227 - 241.
11. Методи геоєкологічних досліджень / За ред. М.Д. Гродзинського, П.Г. Шищенка. Київ, 1999.
12. Методичні рекомендації (навчально-науковий доробок) для спікерів програм екопросвіти «Енергія молоді для зеленого міста: формування відповідального ставлення до природи через екопросвітництво» / За ред. **Л.Ф. Білоус**, В.В. Удовиченко. Київ: Видавець Бихун В.Ю., 2025. 76 с., ISBN 978-617-7699-61-2: <https://drive.google.com/file/d/1zxCqTLvL7ovavFmvZcs2fjV3Dvsha95n/view?pli=1>
13. Калашник І.Г. Естетичні смаки: їх витоки та формування. Запоріжжя : Просвіта, 2001. 344 с.
14. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України : підручник. Київ : Знання, 2005. 512 с.
15. Петлін В. Концепції сучасного ландшафтознавства. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 351 с.
16. Холявчук Д.І. Естетично-рекреаційні якості ландшафтів долини Середнього Дністра // Учені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія Географія. Том 21(60). 2008. №3. С. 379-387.